

Efektívnosť manažmentu v chránenom území

Po hodnotení efektívnosti manažmentu chránených území metodikou *WWF Rapid Assessment and Prioritisation Methodology*, ktorá sa r. 2004 aplikovala aj v národných parkoch na Slovensku, vyvinula Svetová banka (*The World Bank*) a WWF ďalší jednoduchý hodnotiaci nástroj *Management Effectiveness Tracking Tool*. Z hodnotenia vyplynulo, že veľa chránených území nedosahuje ciele, pre ktoré boli vyhlásené. Ukazuje sa potreba zvýšiť efektívnosť ich manažmentu, čomu pomáha mnoho nástrojov, ktoré boli v poslednom období vyvinuté. Vzhľadom na širokú škálu situácií sú potrebné rozličné metódy hodnotenia. Svetová komisia chránených území (*World Commission on Protected Areas*) preto vyvinula návod na hodnotenie, ktorého cieľom je po-

skytnúť všeobecné rady na vývoj hodnotiaceho systému a odporučiť štandardy na hodnotenie a posúdenie manažmentu. Návod vychádza z predstavy dobrého manažmentu chráneného územia, čo predstavuje proces, ktorý má 6 fáz. Prvou fázou je pochopenie kontextu existujúcich hodnôt a hrozieb, pokračuje vývojom cez plánovanie, rozdelenie zdrojov (vstupy), výsledky manažmentových opatrení (procesy), prípadnú tvorbu produktov a služieb (výstupy), ktoré končia ako vplyvy alebo výsledky.

Metodika *Tracking Tool* pozostáva z dvoch častí. Tabuľka s údajmi obsahuje kľúčové informácie o chránenom území, jeho charakteristiku a ciele manažmentu. Hodnotiaci formulár má 3 časti (30 otázok s jednoduchým hodnotiacim systémom

od 0 do 3, poznámky pre kvalitatívne hodnotenie a návrh ďalších krokov na identifikáciu dlhodobého manažmentu). Metodika rozoberá aj cieľ a obmedzenia a obsahuje tiež poznámky k použitiu. Stanovuje minimálne požiadavky na manažment chráneného územia, napríklad zákonné vyhlásenie chráneného územia, označenie a definovanie jeho hraníc, stanovenie manažmentových cieľov, manažmentového plánu, rozpočtu a monitoringu. Z analýzy chránených území r. 2004 vyplynulo, že veľa z nich nespĺňa ani tieto minimálne požiadavky. Preto sa pokladá za potrebné v prvom rade zlepšiť vzťahy s miestnym obyvateľstvom a zvýšiť ich účasť na procese manažmentu. Dôležitá je aj redukcia hrozieb, ktoré pre chránené územia predstavuje nelegálne využívanie prírodných zdrojov.

Ing. Juraj Švajda

http://www.panda.org/about_wwf/what_we_do/forests/our_solutions/protection/tools/tracking_tool.cfm

Tab. 1. Návod na hodnotenie

Hodnotené prvky	Vysvetlenie	Kritériá	Cieľ hodnotenia
Kontext	Kde sa nachádzame? hodnotenie významu, hrozieb a environmentálnej politiky	<ul style="list-style-type: none"> významnosť hrozby zraniteľnosť národný kontext partneri 	postavenie
Plánovanie	Kde chceme byť? hodnotenie dizajnu a plánovania chráneného územia	<ul style="list-style-type: none"> legislatíva a politika chráneného územia systém dizajnu chráneného územia dizajn rezervácie plánovanie manažmentu 	vhodnosť
Vstupy	Čo potrebujeme? hodnotenie zdrojov potrebných na realizáciu manažmentu	<ul style="list-style-type: none"> zdroje pre agendu zdroje pre stanovište 	zdroje
Procesy	Ako tam máme ísť? hodnotenie cesty, ktorou sa má manažment uberať	<ul style="list-style-type: none"> vhodnosť manažmentových procesov 	efektívnosť a vhodnosť
Výstupy	Aké budú výsledky? hodnotenie implementácie manažmentových programov a opatrení; dodávka produktov a služieb	<ul style="list-style-type: none"> výsledky manažmentových opatrení služby a produkty 	efektívnosť
Výsledky	Čo sme dosiahli? hodnotenie výsledkov a miery dosiahnutia cieľov	<ul style="list-style-type: none"> vplyvy: efekty manažmentu vo vzťahu k cieľom 	efektívnosť a vhodnosť